

Høringsuttalelse til Justis- og politidepartementets forslag om kriminalisering av sexkjøp

På bakgrunn av brev fra Justis- og politidepartementet den 04.07.2007 ønsker Reform – ressurscenter for menn å komme med følgende høringsuttalelse/svar.

Sammendrag

Reform – ressurscenter for menn tolker lovforslagets formål til å være å bekjempe prostitusjon og menneskehandel gjennom holdningsdannelse, reduksjon av etterspørsel og marked. Reform stiller seg positive til dette formålet. Reform mener at prostitusjon kan innebære skadevirkninger både for de som selger og de som kjøper seksuelle tjenester, og følger i så måte departementets vurdering av fenomenet.

Reform stiller seg kritisk til innføringen av en ny straffebestemmelse om kriminalisering av sexkjøp på det kunnskapsgrunnlag vi nå bes om å fatte en slik beslutning på. At kriminalisering av sexkjøp kan være ett virkemiddel ser vi ikke bort ifra, men føler ikke at vi per i dag har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å uttale oss om konsekvensene og virkningen av et slikt virkemiddel på det nåværende tidspunkt. Reform tror en slik lovbestemmelse kan ha en viss signaleffekt, men at dette må vurderes i sammenheng også med supplerende (sosiale) tiltak, og opp mot eventuelle (utilsiktede) uheldige konsekvenser for de ulike partene i prostitusjonen.

Reform ønsker å samstemme i departementets vurdering om at tiltak utover eventuelle lovendringer er svært viktige i kampen mot menneskehandel og prostitusjon, og at eksisterende tiltak bør styrkes og suppleres, blant annet med behandlingstilbud for menn som ønsker å slutte med sexkjøp. Modeller for slikt arbeid kan bygges på erfaringer med hjelpetiltak rettet mot menn som kjøper sex i våre naboland og fra tidligere kunderettede prosjekter i Norge, og bør få status som kriminalitetsforebyggende arbeid dersom kjøp av sex kriminaliseres.

Reform savner vurderinger av ikke kun de nordiske parternes rettslige virkemidler, men av deres virkningsgrad og konsekvenser. Vi stiller oss videre kritiske til forslag om utvidelse av politivedtektene som et egnet virkemiddel i kampen mot prostitusjon.

Reform samstemmer med departementets vurdering om at mindreårige må vernes mot seksuell utnytting og tilbud om bytte av sex for materiell goder, og oppfordrer til å endre gjeldende lovtekst i § 203 i tråd med foreslåtte lovtekst for § 202 a for å utbedre gjeldende rettsvern for mindreårige.

Reform bifaller departementets ønske om en kartlegging av prostitusjonsmarkedet, og mener det er prekært å få i gang kartleggingen så snart som mulig, ettersom markedet allerede later til å være i endring. Vi mener kvalitativ kunnskap om livssituasjonen til kvinner og menn i prostitusjonen bør tillegges spesiell vekt i en slik kartlegging.

Reform bifaller departementets vurdering av at eksisterende sosiale tiltak for kvinner og menn i prostitusjonen må videreføres, styrkes og utvikles. Reform påpeker også behovet for etablering av et hjelpetilbud til menn som kjøper sex, samt et tilfredsstillende bo- og hjelpetilbud for mannlige ofre for menneskehandel. Eksisterende hjelpetilbud er i liten grad tilrettelagt for mannlige ofre for menneskehandel og menn som ønsker hjelp ut av prostitusjonen, og krever umiddelbar oppmerksomhet og handling fra politisk hold.

Reform som høringsinstans

Reform – ressurscenter for menn er et ressurs- og kompetansesenter om menn og likestilling. Reform administrerer på oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet internettsidene www.sexhandel.no om prostitusjon og menneskehandel. Internettssidene er et tiltak i Barne- og likestillingsdepartementets informasjons- og holdningskampanje ”Stopp menneskehandel!” med formål å senke etterspørselen av seksuelle tjenester fra kvinnelige ofre for menneskehandel. Nettsidene inneholder informasjon om prostitusjon og menneskehandel, samt ulike kontaktkanaler og et åpent diskusjonsforum der tema knyttet til fagområdet debatteres, blant annet har diskusjoner om kriminalisering av sexkjøp pågått over lengre tid. Blant deltakerne i diskusjonsforumet finnes både kvinner med prostitusjonserfaring og menn med sexkjøpserfaringer, et kunnskapstilfang som er av spesiell interesse i sammenheng med høringens tema og forslag til virkemidler. Som en aktør innen fagfeltet med særlig tilgang på synspunkter fra kjøpere av seksuelle tjenester, ser vi det derfor som vår rolle i denne høringen å foreta en vurdering av høringsforslaget på bakgrunn av dette kildetilfanget.

Høringen består av 11 punkter, og vi vil her kommentere enkelte av disse punktene mer inngående enn andre. Kommentarene er lagt i kronologisk orden etter høringsnotatets nummerering. Reforms kildetilfang og kompetanse på området har ført til et fokus på høringsnotatets generelle beskrivelser og diskusjoner av fenomenet prostitusjon heller enn de tekniske, juridiske spørsmål omkring en foreslått ny lovparagraf og tilstøtende lovmessige justeringer.

Innledende bemerkninger til høringsnotatet

Vi tolker lovforslagets formål til å være å bekjempe prostitusjon og menneskehandel gjennom holdningsdannelse, reduksjon av etterspørsel og marked. Reform stiller seg positive til dette formålet.

Reforms mandat innebærer å fremme mannspektiver på ulike samfunnsfenomener og å etterstrebe kjønnslikestilling på alle våre arbeidsområder. Etter Reforms oppfatning er prostitusjon som sosialt fenomen til hinder for et kjønnslikestilt samfunn. Prostitusjon inngår i og opprettholder et system for fordeling av makt og muligheter mellom kjønnene som verken menn eller kvinner tjener på. Prostitusjon som både personlig praksis og sosial struktur hviler på sosiale og kulturelle koder for mannlig og kvinnelig seksualitet, hvor menn ”må få utløp” for en ustyrlig mandig seksuell appetitt og kvinner kan (og skal) stilles til disposisjon for (og benytte seg av) dette. Vi mener et slikt system bidrar til å opprettholde skjevheter i maktbalansen mellom kjønnene, og skaper hindringer for gode (likestilte) relasjoner mellom menn og kvinner.

Menn har alt å vinne på likestilling, på både individuelt og strukturelt plan. Prostitusjon er et hinder for likestilling både på strukturelt nivå og i enkeltmenns liv. Derfor mener Reform at kjøp av sex er skadelig for menn på lik linje med at salg av sex kan være skadelig for kvinner. Hvilke virkemidler som er best egnet for å begrense omfanget av prostitusjonen er derimot en diskusjonssak, og Reforms standpunkt er at dialog kan og bør være ett av virkemidlene i kampen mot prostitusjon.

Til punkt 2. Bakgrunn

Lovforslagets foreslåtte tiltak er utformingen av en ny straffebestemmelse, som vi vil kommentere nedenfor, videreføring av eksisterende paragraf om forbud mot kjøp av sex fra personer under 18 år, samt andre tiltak for reduksjon av etterspørsel etter seksuelle tjenester og menneskehandel. Departementet etterspør ikke kommentarer til de andre tiltak som er og

vil bli iverksatt utover de foreslåtte lovendringene, men understreker viktigheten av at andre tiltak kompletterer de foreslåtte strafferettslige.

Hjelpetiltak for ofre for menneskehandel i og utenfor prostitusjon er essensielle for å beskytte ofre og straffeforfølge kriminelle nettverk, og fortjener ytterligere satsning og bevilgninger. Sosiale tiltak rettet mot kvinner og menn i prostitusjon krever likeledes strategisk satsning fremover, og politisk vilje til å skape økonomiske rammevilkår med langsiktighet og forutsigbarhet for aktørene på feltet.

Vi ønsker videre å understreke at også tiltak rettet mot kjøpere av seksuelle tjenester bør videreføres og vurderes å startes opp. Dersom man velger å innføre en kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester, vil dette øke behovet for hjelpetiltak rettet mot personer som i dag opplever seg å stå i en avhengighetssituasjon av slike tjenester. Slike hjelpetjenester bør, dersom en kriminalisering gjennomføres, få status som kriminalitetsforebyggende arbeid og prioriteres deretter. Modeller for og erfaringer med arbeid rettet mot sexkjøpere i en avhengighetssituasjon kan hentes fra tidligere kunderettede prosjekter i Norge og fra pågående prosjekter i våre naboland. Blant annet fra det svenske K.A.S.T.-prosjektet, drevet av Göteborg kommune, og fra SLAA-programmet for sex- og kjærlighetsavhengige. Slike eller liknende behandlingstilbud kan og bør vurderes opprettet og/eller støttet med offentlige midler også i Norge.

Også informasjonsarbeid og holdningsskapende arbeid, spesielt rettet mot unge gutter og jenter, er viktig å videreføre og utvide. Dette arbeidet bør inneholde både informasjon om menneskehandel og prostitusjon, men også informasjons- og dialogarbeid rettet mot unges eget forhold til kropp, seksualitet og relasjoner. Å skape holdninger som vanskeliggjør kjøp og salg av sex vil ha størst muligheter for å lykkes dersom det gjøres blant ungdom og i dialog med deres virkelighetsforståelser. Skaper vi trygge, selvbevisste og likestilte ungdommer, motvirker vi også kjøp og salg av sex.

Reform ønsker derfor å samstemme i departementets vurdering om at tiltak utover eventuelle lovendringer er svært viktige i kampen mot menneskehandel og prostitusjon, og at eksisterende tiltak bør styrkes og suppleres.

Til punkt 3. Gjeldende rett

Som det fremgår av punkt 3 i høringsnotatet, foreligger det allerede rettslige virkemidler i Norge for bekjempelse av menneskehandel, tvangsprostitusjon og kjøp av sex fra personer under 18 år i Norge eller utenlands. Imidlertid har lovverket i varierende og sjelden i utstrakt grad vært realisert gjennom etterforskningsarbeid og rettsprøving fra politiets og rettssystemets side, en trend som nå er i ferd med å snu drastisk. Det er foreløpig vanskelig å si sikkert hva resultatene av ny ressurstilførsel og satsning innenfor det eksisterende lovverket vil bli, og Reform hadde gjerne sett at dette ble grundigere evaluert før en eventuell lovendring ble/blir satt i verk.

I en diskusjonstråd kalt ”Norsk lov er god nok for å bekjempe sexsalg basert på menneskehandel” på vårt diskusjonsforum (www.sexhandel.no/forums), finner vi blant andre følgende ytring:

Politikere og eksperter mener prostitusjon impliserer tvang, og sexkjøp må derfor forbys. Min påstand [er] at prostitusjon ikke impliserer tvang. Hvis det impliserer tvang er det ikke lengre prostitusjon, men voldtekt. Man trenger ikke å forby voldtekt, for det er allerede forbudt.

Politikere og eksperter mener at prostitusjon impliserer menneskehandel. I slike tilfeller har vi å gjøre med hallikvirksomhet. Man trenger ikke å forby hallikvirksomhet, for det er allerede forbudt.

Konklusjon: Vårt lovverk er allerede godt nok for å bekjempe sexsalg basert på menneskehandel. Utfordringen er å utforme retningslinjer for hvordan det eksisterende lovverket skal anvendes.

I sin kritikk av forslaget om kriminalisering av sexkjøp, argumenterte blant andre PION i en kronikk i Aftenposten 26.08.2007 med at "[d]et finnes allerede lover mot menneskehandel, seksuelle overgrep og voldtekt i Norge i dag".

Norsk forskning har også vist at sexkjøpere støtter opp om eksisterende lovverk i den grad de kjenner til det. Fra samtaler med menn som kjøper sex om forbudet mot å kjøpe sex fra unge under 18 år, konkluderte Elin Kippe med at mange menn hadde liten kunnskap om lovverket, men at "[m]ajoriteten av mennene synes at lovforbudet er fornuftig" (Kippe 2004:190).

På bakgrunn av vårt kildetilfang (diskusjonsforumet, forskning og offentlig debatt) har Reform følgelig den oppfatning at det foreliggende lovverkets paragrafer mot utnytting av prostituerte (hallikparagrafen), mot sexkjøp av unge under 18 år og mot menneskehandel har gjennomgående oppslutning blant sexkjøpere og andre aktører i prostitusjonen.

Til punkt 4. Rettstilstanden i andre nordiske land

Punktet tar for seg de rettslige virkemidler som har vært valgt iverksatt i henholdsvis Sverige og Finland i kampen mot menneskehandel og (tvangs)prostitusjon. Dersom vi ønsker å sammenlikne oss med de andre nordiske land, er det viktig å se på hvordan deres og vårt lovverk reelt sett fungerer i dag –og har utviklet seg over tid. Slike analyser burde i særlig grad legge vekt på effektivitet i bekjempelsen av menneskehandel som organisert kriminalitet på den ene siden, og reelle opplevde konsekvenser for kvinner, menn og mindreårige i prostitusjonen på den andre siden. Vi mener ideelt sett at slike analyser burde foreligge forut for at vedtak om en eventuell kriminalisering av sexkjøp i Norge skal fattes, men at slike komparative analyser uansett burde følge opp en eventuell norsk lovendring i etterkant. Slik vi ser det er kunnskapen om virkninger og konsekvenser av den svenske og den finske modellen i dag svært begrenset. Ytterligere forskning på og evaluering av de ulike tilnærmingene er nødvendig for å kunne benytte dem i komparasjon og diskusjon av virkemidler til bruk i arbeidet mot prostitusjon og menneskehandel i Norge.

Reform savner følgelig vurderinger av ikke kun de nordiske partners rettslige virkemidler, men av deres virkningsgrad og konsekvenser.

Til punkt 5. Departementets generelle vurdering

Punktet tar for seg vurdering av prostitusjon som samfunnsfenomen, samt skadevirkninger av og virkemidler mot prostitusjon. Vi henviser i denne sammenheng til tidligere kommentarer i høringssvaret.

Vi noterer oss at departementet blant de foreslåtte tiltak i kampen mot prostitusjon åpner for reguleringer i politivedtekter i retning av at politi skal ha lov til å bortvise eller på annen måte reagere overfor "[e]ventuell pågående eller særlig plagsom opptreden fra prostituerte" (s.6). Reform ønsker å påpeke den tilsynelatende manglende forbindelsen mellom departementets vurdering av prostituerte som i en vanskelig og sårbar situasjon på den ene side, og vurderingen av politiets handlingsrom i forhold til utslagene denne vanskelige og sårbare

situasjon måtte kunne ha i form av desperat, ”pågående eller særlig plagsom”, atferd. Reform mener politiet bør fokusere på å avdekke og forfølge de kriminelle nettverkene i menneskehandelen heller enn å bortvise eller irettesette deres ofre, og at det er politikernes ansvar å tilse at dette fokuset opprettholdes gjennom lovverk og vedtekter.

Reform mener at prostitusjon kan innebære skadevirkninger både for de som selger og de som kjøper seksuelle tjenester, og følger i så måte departementets vurdering av fenomenet. Derimot stiller vi oss kritiske til forslag om utvidelse av politivedtektene som et egnet virkemiddel i kampen mot prostitusjon.

Til punkt 6. Utformingen av en ny straffebestemmelse

Punktet tar for seg den nye straffebestemmelsens plassering, gjerningsbeskrivelse, skyldkrav, strafferamme og lovtekst. Bestemmelsen om kriminalisering av kjøp av sex foreslås innført som en ny § 202 a med strafferamme på bøter og/eller fengsel inntil seks måneder, mens forbud mot kjøp av sex fra mindreårige opprettholdes som en separat bestemmelse i § 203. Departementet etterspør kommentarer på utkast til ny § 202 a og på om ordlyden i § 203 bør justeres tilsvarende.

Innledningsvis kan det nevnes at Reform har deltatt i den offentlige debatt om innføringen av et eventuelt lovforbud mot sexkjøp i forkant av høringen. I debatten har vi gjennomgående fremholdt at kunnskapsgrunnlaget som vi bes fatte en beslutning om en eventuell kriminalisering på bakgrunn av, er mangelfullt. Vi skulle gjerne hatt grundigere og mer oppdaterte evalueringer av både den svenske og den finske juridiske modellen, samt konsekvensene av disse, når vi nå bes om å avgi et synspunkt på innføringen av et lovforbud mot sexkjøp i Norge.

På det internettbaserte diskusjonsforumet tilknyttet vårt prosjekt www.sexhandel.no (www.sexhandel.no/forums), har diskusjoner om kriminalisering av sexkjøp pågått over lengre tid. Departementet uttaler i høringen at formålet med lovforslaget er å bekjempe prostitusjon og menneskehandel gjennom reduksjon av etterspørsel og marked for seksuelle tjenester. Vi synes derfor det er relevant å gjengi noen av hovedpunktene i hvordan noen menn som kjøper sex, og dermed bidrar i etterspørselens viktige del av markedet, vurderer lovforslaget. Forslaget til lovtekst har vært lagt ut på forumet for diskusjon og innspill fra brukerne, og de tilbakemeldinger som har kommet har i hovedsak rettet seg mot formålet og motivasjonen bak, samt konsekvensene av, lovforslaget heller enn den juridiske og språklige utformingen av paragrafen. Et hovedtrekk er at forumbrukerne tolker lovforslaget til å ha moralske signaleffekter om at prostitusjon ikke er akseptabelt som sitt hovedmotiv. En bruker skriver for eksempel at

”[d]et skinner klart gjennom at denne loven mot kriminalisering av sex-kjøp hovedsakelig har en såkalt moralsk begrunnelse. Hensikten ”å begrense menneskehandel” er kun et vikarierende motiv, da dette dekkes fullt ut av andre lovparagrafer, samt at all erfaring hittil tilsier at dette ikke er noe egnet virkemiddel, kanskje tvert i mot.”

Diskusjonsforumets brukere opplever det som problematisk at lovverket brukes til å definere hva som er moralsk og umoralsk i det de ser på som menneskers private intimsfære. Enkelte reagerer på at det ikke skilles mellom (såkalt) tvungen og frivillig prostitusjon i kriminaliseringen av kunden. Et eksempel på dette er sitatet

”[s]kal man kriminalisere prostitusjon så må man differensiere slik at det f.eks. er lovlig å kjøpe sex fra mennesker som ikke direkte er tvunget inn i prostitusjonen, og forbudt å kjøpe sex fra

mennesker som direkte er tvunget inn i prostitusjon av bakmenn, men da må også myndighetene sette i verk hjelpetiltak for disse menneskene som har vært tvunget inn i sexbransjen.”

Videre er det flere av brukerne som hevder at en kundekriminalisering ikke kommer til å endre menns sexkjøpsvaner i nevneverdig grad. De mener lovparagrafen vil være vanskelig å håndheve i praksis, og at det er ”naivt å tro at man kan stoppe et av verdens eldste yrke og menneskets sterkeste drifter ved hjelp av en lovparagraf i det norske lovverket”. Brukerne av vårt diskusjonsforum later ikke til å ha særlig tro på at en kundekriminalisering vil føre til nedgang i etterspørsel etter/marked for seksuelle tjenester.

Det er imidlertid viktig i denne sammenheng å ha i minne at den kunnskapen som foreligger gjennom seksualvaneundersøkelsene og forskning om norske menns kjøp av sex, tyder på at sexkjøp er en marginal mannlig praksis. Det store flertall av norske menn kjøper aldri sex. Det at store andeler av sexkjøpene finner sted når menn er på reise fra hjemstedet, gjerne i utlandet, vitner om at det (allerede) eksisterer sterke sosiale og kulturelle motforestillinger mot sexkjøp i Norge. Reform vurderer det slik at en eventuell ny lovparagraf om forbud mot kjøp av seksuelle tjenester kan hindre enkelte menn i å kjøpe sex gjennom å forsterke disse sosiale og kulturelle motforestillingene mot prostitusjon. Derimot vil menn som allerede er innarbeidede kunder i prostitusjonen, som opplever seg stå i et avhengighetsforhold til betalte seksuelle tjenester eller som opplever sterke motforestillinger mot en lovbestemt ”moralisk inngripen” fra myndighetenes side, ytterligere marginaliseres gjennom en slik lovbestemmelse. Dette bør tas i mente i den videre prosessen omkring et lovforslag og supplerende tiltak mot prostitusjon og menneskehandel.

Videre mener vi det er beklagelig at den innfallsvinkel til (potensielle) kunder i prostitusjonen som Barne- og likestillingsdepartementets ”Stopp menneskehandel!”-kampanje bygger på, og som vårt prosjekt www.sexhandel.no inngår i, ikke er evaluert i forkant av dette forslaget om lovendring. Kampanjen har mål om å bekjempe menneskehandel og begrense markedet for seksuelle tjenester fra ofre for menneskehandel gjennom å stimulere til refleksjon og etiske betraktninger omkring prostitusjon og menneskehandel gjennom en åpen, dialogbasert tilnærming til feltet. Kampanjen nærmer seg nå slutten av sitt andre virkeår, uten at erfaringer og resultater er innsamlet og systematisert. En kriminalisering av sexkjøp vil legge en rekke føringer for og vanskeliggjøre slike åpne og dialogbaserte prosjekter rettet mot (potensielle) kunder i prostitusjonen. Vi er nå redde for at denne innfallsporten til (det potensielle) prostitusjonsmarkedet vil gå tapt uten at vi får høstet verdifull kunnskap om virkninger, muligheter og utfordringer.

I departementets redegjørelse for spørsmålet om plassering av en ny straffebestemmelse i forhold til den eksisterende bestemmelsen mot kjøp av sex av mindreårige, leser vi at ”[d]epartementet antar at sex-handelen med mindreårige ofte vil være initiert og organisert av andre personer enn den mindreårige selv, og at mindreårige som regelmessig selger sex, vanligvis vil befinne seg i en særlig sårbar situasjon” (side 7). Det fremkommer ikke av dette om departementet ser for seg at kjøper eller mellomledd står bak organiseringen av unges salg av sex. Derimot tegner det som foreligger av kunnskap om barn og unges salg eller bytte av seksuelle tjenester i Norge et komplekst bilde av hvordan slike transaksjoner finner sted (bl.a. Grytbakk og Borgestrand 2004). Det er viktig å ikke utdefinere mindreårige som selv opplever å initiere eller kontrollere sitt salg eller bytte av sex fra beskrivelsene av de unge i prostitusjonen. Ungdom som selv initierer eller organiserer salg eller bytte av sex kan stå i sårbare situasjoner selv om de kan oppleve å selv ha kontroll over situasjonen, og bør inkluderes blant de unge man ønsker å verne mot utnytting.

Reform samstemmer med departementets vurdering om at mindreårige må vernes mot seksuell utnytting og tilbud om bytte av sex for materiell goder, og oppfordrer til å endre gjeldende lovtekst i § 203 i tråd med foreslåtte lovtekst for § 202 a for å utbedre gjeldende rettsvern for mindreårige.

Reform stiller seg kritisk til innføringen av en ny straffebestemmelse om kriminalisering av sexkjøp på det kunnskapsgrunnlag vi nå bes om å fatte en slik beslutning på. At kriminalisering av sexkjøp kan være ett virkemiddel i denne forbindelse ser vi ikke bort ifra, men føler ikke at vi har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å uttale oss om konsekvensene og virkningen av et slikt virkemiddel på det nåværende tidspunkt. Reform tror en slik lovbestemmelse kan ha en viss signaleffekt, men at dette må vurderes i sammenheng også med supplerende (sosiale) tiltak og opp mot eventuelle (utilsiktede) uheldige konsekvenser for de ulike partene i prostitusjonen.

Til punkt 8. Kartlegging og evaluering

Under dette punktet skriver departementet at det vil være ønskelig ”å framskaffe oppdatert kunnskap om prostitusjonsmarkedet, som i neste omgang kan danne grunnlag for å måle effekter av loven”. Reform bifaller alle initiativ rettet mot å skaffe ytterligere kunnskap om prostitusjon og menneskehandel til, i og fra Norge. Vi mener som nevnt at kunnskapsgrunnlaget for denne høringen er mangelfullt, og at det er viktig å ha solid kunnskap om både et fenomenets utbredelse og dets natur for å kunne vurdere ulike tiltak og tilnærminger. Vi mener kartlegginger både før og etter en eventuell lovendring i særdeleshet bør legge vekt på de prostituertes egne opplevelser av prostitusjonen, og eventuelle endringer over tid i deres livssituasjon. Fokus på kunders opplevelser av prostitusjonen kan bidra med supplerende kunnskap om utviklinger i markedet og reaksjoner på ulike virkemidler i arbeidet mot prostitusjon og menneskehandel, og bør derfor vurderes inkludert i kartleggingen.

Fra institusjoner som har større kontakt med tilbudssiden i prostitusjonen, har vi fått informasjon om at markedet allerede er i stor endring, og at en kartlegging nå haster dersom den skal kunne fungere som noe evalueringsgrunnlag. Signaler vi har fått gjennom vårt eget diskusjonsforum med henblikk på sexkjøpernes egne tilpasninger til en ny juridisk situasjon, kan også tyde på at slike endringer kan skje i stor hastighet og at det følgelig er prekært å få i gang kartleggingen så snart som mulig.

Reform mener derfor at det haster å sette i verk en kartleggingsundersøkelse av prostitusjonsmarkedet, og at denne må rette særlig fokus på opplevelser av prostitusjonen blant de som lever og deltar i den.

Til punkt 9. Andre tiltak for å bekjempe prostitusjon og menneskehandel

Under dette punktet kan vi lese at ”[f]or dem som allerede er i prostitusjon og lever av inntekter fra prostitusjon, vil kriminalisering kunne forverre situasjonen dersom ikke andre hjelpetiltak settes i verk”. Reform bifaller departementets vurdering av at eksisterende sosiale tiltak for kvinner og menn i prostitusjonen videreføres, styrkes og utvikles. I denne sammenheng viser vi også til vår tidligere kommentar under punkt 2. Bakgrunn. Utover dette vil vi også påpeke behovet for etablering av et tilfredsstillende bo- og hjelpetilbud for menn i prostitusjon og menneskehandel. Det eksisterende tilbudet er i stor grad tilrettelagt kun for kvinner, noe som kan vanskeliggjøre veien ut av utnytting for mannlige ofre for menneskehandel. Dette står, slik Reform ser det, i strid med formålet både bak dette lovforslaget og øvrig norsk politikkutvikling omkring både prostitusjon og menneskehandel, og krever umiddelbar oppmerksomhet og handling fra politisk hold.

Reform sier seg følgelig enig i departementets vurdering av at et eventuelt lovforbud mot sexkjøp må ses i sammenheng med sosiale tiltak for de som allerede befinner seg i prostitusjon og menneskehandel. Reform mener de eksisterende sosiale tiltak til disse må styrkes og utvides, og at tiltak rettet mot menn som kjøper sex og mannlige ofre for menneskehandel må etableres.

Reforms konklusjon

Reform – ressurscenter for menn er kritisk til innføringen av et lovforbud mot kjøp av seksuelle tjenester. Vi mener det nåværende kunnskapsgrunnlaget er for mangelfullt som basis for en informert vurdering av en slik lovendrings virkning i befolkningen og konsekvenser for de involverte parter. En hastig innføring av et slikt lovforbud vil videre endre rammebetingelsene for de ulike forebyggende tiltak som i dag er virksomme innen prostitusjonsfeltet, og mye kunnskap om muligheter innen og virkninger av gjeldende lovverk og pågående forebyggende arbeid vil gå tapt.

Dersom et lovforbud mot kjøp av seksuelle tjenester innføres, mener Reform det er svært viktig at dette følges opp med supplerende sosiale tiltak. Videreføring og utvidelse av satsninger mot kvinner, barn og menn i prostitusjon og menneskehandel er selvsagt i denne sammenheng. Hjelpetiltak til menn som opplever seg stå i et avhengighetsforhold til sexkjøp må opprettes, og eksisterende hjelpetiltak til ofre for menneskehandel må tilrettelegges også for mannlige ofre.

Oslo, 10.oktober 2007

Ole B. Nordfjell
Konstituert leder, Reform – ressurscenter for menn